

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAS
 Helyben házhoz hozdva: *Vidékre postán*
 Egész évre... 84 korona *Egész évre*... 96 korona
 Negyedévre... 21 korona *Negyedévre*... 24 korona
 Egyes száma ára 30 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Nagyvárad, Szilágyi Dezse-utca 5. Telefon: 2-63.

A szerkesztőség kérésre az *Előfizetők és hirdetések* szavára nem adhat közlést. *Kiadóhivatalhoz intézendő*

P. Bangha az ellenforradalomról.

Válasz a mesterséges uszításra.

A budapesti rendőrség saját szakállára egy olyan ritka bakot lött, a melyen most az egész ország kacag. Teleküriölték Középeurópát, hogy ők most ha török szakad, de ellenforradalmárokat fognak és anélkül, hogy Nagy Vince dr belügyminiszternek egy szót is szóltak volna, tömegesen házkutatásokat tartottak a fővárosban és a vidéken.

Egy sereg embert behurcoltak a rendőrségre, lefoglaltak titokzatos (?) gyorsíratos jegyzeteket, betörték a közlérsasági elnök édes anyjának lakásába, sőt még a grófi kastélyok fehér leány-szobáiba is s mikor innen és onnan is üres kézzel és hosszú orral távoztak, ekkor végre beleszólt a buzgó hadivállalkozásba a belügyminiszter és *dezavualta az egész budapesti rendőrséget.*

Ez az országos botrány betetőződőlt azzal, hogy a rendőrségen őrizetbe vett ártatlan egyéneket sietve szabadon eresztették s a hős rendőr-karaffák most hiába lihegnek a miniszteri ki-tüntetések és magas vállveregetések után.

Ennyiben konferáljuk be a lentrebbi talpraesett választ, melyet a főreakciónak kikiáltott „Bangha páter” ad mosolyogva a beugratott országnak. „Az Ember” szerkesztője kereste fel P. Banghát és ő a következőket írta a gyengébbek megnyugtására.

Meg fogja lepni az „Ember” olvasóit, hogy írással a helyen találkozik. Oka ez írásnak az, hogy a napokban szerencsém volt Göndör szerkesztő urral beszélni s örömmel láttam, hogy a köztünk fennálló világnézeti ellentétek mellett sem vagyunk mi, világnézeti ellenfelek, egymástól oly re-ménytelenül messze, hogy a megértés és kölcsönös méltánylás útjait elzártnak kellene tekintenünk.

A világnézeti ellentét lényege az, hogy a mi táborunk a materiális jólét és kultúra kérdésein kívül bizonyos *eszmer értékeket tekint az emberi boldogulás elsősorban fontos tényezőinek.* A marxizmus ezeket az értékeket kevésre becsüli, néztem szent azért, mert közvetlen céljai érdekében nem tartja azokat fontosaknak s talán azért is, mert Marx felépésének idején a divatos és uralkodó felfogás még tudományos körökben is az azóta korát multa merev materializmus volt. Tény, hogy ma a szociál-

demokrácia is keres oly ideális tendenciákat, melyek a marxizmus materializmusát enyhíteni s nemesíteni törekszik.

Göndör szerkesztő ur találkozásuk alkalmával felajánlotta nekem lapának nyilvánosságát, hogy bizonyos *felreértések kiigazítására* s bizonyos megértések lehetővéte lére vonatkozólag nézetemet a lap olvasói előtt is elmondhassam. Szívesen élek ez ajánlattal, mert meggyőződésem, hogy sok vita nem érgesedne volna el annyira, ha mindkét oldalon tisztán ismerték volna az ellenfél álláspontjait. Rá szeretnék tehát mutatni néhány oly pontra, melyben nézetem szerint legszembezőkőbb a megnemértés szerepe a viták elmérgesedésében.

Ilyen téma mindiázt a *forradalom és ellenforradalom* kérdése. — Gondolkoznak-e azok, akik ma felülre kerülnek, azon, hogy miféle ellenforradalom felidézése vagy lecsatása voltakép egyedül tőlük függ? Mert egyebár: vagy őszintén azokért a célokért csinálták a forradalmat, amelyeket hangoztatnak, vagy nem. Ha igen: hiszen akkor a forradalom mindnyájunk java s meg kellene botozni, aki őszintén nem élteti. De ha nem: akkor a hazugság ellen persze, hogy szadozik a becsapott emberben a keserűség. Ha a forradalom eredménye s célja csakugyan ez volt: szabadság az osztrák iga alól, demokratikus fejlődés, a népszabadságok teljessége stb., akkor ne léljen senki ellenforradalomtól, mert hisz az elért jó he yébe rem fojja senki visszasírní az elveszett rosszat. Ellenben beakényszerítik az embereket az ellenszegülésbe, ha a forradalmat magán, párt, faji vagy világnézeti érdekek szekerébe fogják s erőszak, terror és elnyomás útján nem ám a forradalmi vívmányokat megerősíteni, hanem minden még oly üdvös és jogos ellenzékét, kritikát vagy szabad mozgást lehetetlenné tenni akarnak.

Ne adjanak szabadság helyett fordított cárizmust, ne kezdjenek — egyik oldalon se — kulturharcot, csináljanak igazán rendet, tékét, szociális egyensúlyt s akkor nem kell ellenforradalomtól reszketni. Mert forradalom és ellenforradalom egyaránt csak ott lehetséges, ahol erőszak és elnyomás van.

A szocializmus kérdésében is hiszem, hogy a világnézeti ellentétek teljes fennmaradása mellett is el lehetne jutni bizonyos

lényeges pontokban a kölcsönös megértésre. Mert hisz ami a szocializmusban jó és magas, az szükségképp evangéliumi is: a munka becsülete, a társadalmi egyensúly megeremtése, a gyengébbnek védelme az erősebbel szemben s a termelés anarkiájának megszüntetése: mind olyan dolgok, amiket a keresztény etika is kell, hogy szorgalmazzon, még eselleg egyes képviselőivel szemben is, akiknek a vallás csak védőóránc egyénikig kényelmes elhelyezkedésük biztosítására. S igazán mondom: esodáalom, hogy a szociáldemokrácia őszinte fanatikusai még nem gondoltak arra,

mekkora erőt és mekkora súlyt jelentene törekvéseikre nézve,

ha szokat sem riasztanák el a társadalmi közjólét munkáiban a vallás való leglelkesebb kooperációtól, akik *éppoly szociálisan gondolkoznak, mint ők,* de a mai szociáldemokráciában kénytelenek ellenséget és veszedelmet látni addig, amíg az *összekeveri a népjólétet az egyházüldözést* s a vallás nagy értékeinek kultuszát a legjobb esetben magánügygyé fokozza le.

Dobják ki a szocializmus hajójából az oda nem való, a munkásvédelmet egy hajszállal előbbre nem vivő vallás- és egyházellenességet s meg fogják látni, hogy a leglelkesebb szociálisták és agitátorok mi leszünk, akiket ma hecckáplánoknak cimeznek s akik ma kénytelenek vagyunk küzdeni egy irány ellen, amelyben nagyon sok jó mellett több főlöseleges rosszat is látunk.

Ilyen pont aztán a „klerikalizmus” kérdése is. A közfelfogás a „klerikalizmusban” rendszeren maradásigot, együgyűségkultuszát, politikai papuralmat lát. Egy irányt, amely vallási jelszavakat politikai vagy másfajta önzés köpenyétül használ. Van ilyenfajta klerikalizmus, vannak képviselői, egyházak, világiak egyaránt. De azok, akik ez ellen az irány ellen késhegyig menő harcot folytatnask, talán nem is sejtik, hogy

ezt a fajta klerikalizmust üldözni magának az egyháznak érdeke leginkább. Ezzel a klerikalizmussal szemben nemcsak értünk, de osztunk is minden felháborodást, mert az igazi vallásos reneszánsznak épp oly kerékkötője, mint bármí másnak.

A vallási és katolikus eszme a maga tisztaságában nem azonos ezzel a klerikalizmussal. Neki az uszályhordozók és lakajok, a bizantinus alkalmazkodók és minden fordulatban gyönyörűen talpraállók, a maradik és önzők veszedelmesebb ellenségei, mint a külső támadók. Küzdjünk ez ellen a

klerikalizmus ellen, de a küzdelem hevében ne öntsük ki a vizet együtt a gyermekkel:

ne tekintsd maradinak és sötétségnek a krisztusi ideálok és intézmények kultuszát és védelmét.

Ezek az ideálok és intézmények nem akarnak pogromot és szabadségelfojtást, nem akarnak kapitalista szabadsábráfást, háborút, osztályuralmat, előjogkultuszt.

Szeretettel akarnak: kenyert a szegénynek, kórházat a betegnek, iskolát a tudatlannak, kulturát, művészetet, igazságot mindenkinek egyformán és még egyet: templomot, amely hitet, vigasztalást, Istenhez emelkedést jelent. Ez ellen a klerikalizmus ellen. Szerkesztő ur, ugye nincs kifogás?

Mellőkesen — mert ezen a ponton vagyok a legkevésbé érzékeny — egy szót személyemről is, miután cégér lett a novemből. Sokak szemében én vagyok a reakció, a klerikalizmus, az ellenforradalom s hasonló dolgok egyik főképviseelője. Számomra nincs sajtó —, nincs szólásszabadság. Miért? Az elveikért, melyeket fentebb kifejtettem? Ugye, nem? Hát egyéni törtéteért? Én szerzetes vagyok, akinek sem vagyona, sem egyéni céljai, sem hiru ambíciói nincsenek. Ha va-

lakhol van a világon ideális kommunizmus, a mi rendükben van meg: nálunk egyenlő kosztón él a generális és a kapus, nálunk semmisen az egyesé, minden mindenkié. Én nem leszek sem püspök, sem képviselő, sem méltóságos ur soha, abban a ruhában, amelyet viselek és amely nem az enyém, fognak eltemetni.

Csak egy szenvedélyem van: az, hogy Krisztus gondolatait és intézményét ma is időszerűnek, örökké az emberiség legnagyobb kincsének érzem és tartom és szeretném, ha embertársaimat is meg tudnám győzni arról, hogy minden emberi haladás, minden vívmány, minden kultúra mellett és fölött az evangéliumnak s a rajta nyugvó erkölcsnek jegyében lehet csak teljesen boldog az egyén, család, nemzet és emberiség. Emberileg sem értem, hogy ezért a szenvedélyemért épen azok kívánjanak máglyát gyújtani alattam, akik maguk is az emberiség nemesbüléséért és boldogulásáért harcolnak zászlóikon. Nem félek a máglyától. S hiszem, hogy a rémítések helyet fognak adni a bejáratoknak.

Az igen tisztelt Szerkesztő urnak pedig őszinte köszönetet mondok azért, hogy ezeket itt elmondhattam. Tisztelettel:

Bangha Béla, s. j.

Nagyvárad új közkórháza a honvédtüzér laktanyában.

Régi tervet óhajtott Nagyvárad városa azzal megvalósítani, hogy a katonai járványkórház épületeinek és berendezéseinek átengedését kérte a hadügyminisztertől, városi kórház céljaira.

A hadügyminiszter már korábban távirati úton értesítette Nagyváradot, hogy hajlandó a kórházat a városnak átengedni s az építmények és felszerelések értékének megállapítására megbízottjait le is küldte Nagyváradra. Az értébecselésnél azonban a miniszter kiküldöttjei túl magas összeget állapítottak meg.

A belügyminisztertől pedig az egész objectum átengedése mellett még a város által felállítandó kórházra kérte a nyilvánossági jog megadását, mert a kórház prosperálása csak ezáltal lenne biztosítva.

A felterjesztésre tegnap érkezett meg a belügyminiszternek még ez évi január 28-án kelte leirata, amely egész terjedelmében a következő:

A nagyvárad—biharpüspöki uton levő katonai járványkórháznak polgári kórház céljaira való átengedése és felhasználása tárgyában a munkaügyi és népjóléti miniszter úrhoz intézett felterjesztésére értesítem a Polgármester urat, hogy a hadügyminiszter úr átirata szerint a kórház átadását elrendelvé, a magam részéről nem leszek észrevételt a kórház igénybevétele, illetőleg polgári kórház céljaira való felhasználása ellen.

A kórház jellegének megállapítása tekintetében, illetőleg a nyilvánossági jog megadását felől akkor fogok határozni, ha a kórházi szabályrendelet 2—5 szakaszában foglaltak értelmében leendő jelentéséből, melyben lehetőleg helyszíni és vizuáltrajzi, műszaki leírás és szakorvosi vélemény is csatolandó, — arról szerzek meggyőződést, hogy a kórház a város közönsége ál-

tal kifizűzött célnak és a közegészségügyi követelményeknek megfelel.

Budapest, 1919 január 28.

Ezek szerint tenát aligha lenne akadály a katonai járványkórház átvételének, amelyre még akkor is nagy szüksége lenne Nagyváradnak, ha a tervbe vett városi kórházat más helyen és más épületekben rendezni be a város.

Most erről is szó van. Ugyanis az orvosszakértők, alapos szemle után megállapították, hogy a katonai járványkórház helye és épületei épen *nem alkalmasak* kórházi célokra. Hogy a katonai hatóság még s odaépítette a járványkórházat, annak megvolt a maga nagyon is indokolt speciális oka. A harctérről esetleg tömegesen szállítandó veszedelmes fertőző betegeket a fertőzés végett nem lett volna célszerű a városba hozni s itt megvolt a mód, hogy a városon kívül egy őrszékűdő uton, a város belterületének ekerüléseivel, a nyílt pályán megállított vonatnál közvetlen szállíthassák a járványkórházba.

Igy alakult ki, az orvosszakértők véleménye nyomán, az az eszme, hogy Nagyvárad városa a Rakovszky uton levő őrszékű *honvédtüzér laktanyában* létesítse az új városi kórházat. Ezen laktanyában annyi pompás új épület van, hogy benne egy modern kórház a legideálisabban elhelyezhető, sőt még a *gyermekkórház is*, a viszonyoknak megfelelően kibővített alakban is elhelyezhető.

Dr. Berkovits Rónó városi tb. főorvos már tegnap fel is utazott a városi tanács megzásából Budapestre, hogy a helyzet keli megvilágítása mellett a *hadügyminisz-*

ternél eszközölje ki a katonaságtól az átengedést.

Ha sikerül az új laktanya átengedésére megnyerni a miniszter hajlandóságát, Nagyvárad városának rövid időn belül olyan modern, pompás kórháza lesz, amelynek a vidéken alig találjuk párját.

Az ipartestület választó közgyűlése.

A hivatalos jelöltek névsora.

A forradalom első napjai nagy változást hoztak a nagyvárad-i ipartestületben.

Közgyűlésre jöttek össze az ipartestület kötelekébe tartozó iparosok, amelyen zajos jelenetek és hosszú vita után az ipartestület egész vezetőségét: elnököt és előjárókat egységesen megfosztották a tisztségüktől, illetve megbízásuktól.

Ugyancsak akkor az ipartestület ügyeinek tovább vezetésére *Holdy Sándor* elnöklete alatt Iparostanácsot választottak. Ez azonban csak ideiglenes állapot volt s gondoskodni kellett az ipartestület autonómiájának és szabályainak értelmében választott elnökről és előjáróságról.

Erre nézve már két héttel ezelőtt megindították az iparosok a mozgalmat. Különösen a régi elnökséggel és a régi rezsimmel elégedetlen iparosok erősen dolgoztak, hogy az új irányzat híveit vigyék be a testületbe s első sorban megfelelő elnököt találjanak a terület élére.

Előbb *Holdy Sándort*, az Iparostanács elnökét igyekeztek megnyerni az elnöki tiszte, aki azonban nem vállalta az elnökséget.

Hosszas tanácskozás után *Megyery Ferenc* mérnök személyében állapodtak meg, aki a felkérésre hajlandónak nyilatkozott, hogy Nagyvárad ezeröttszáz iparosának élére álljon és az ipartestület elnökségét elfogadja.

A kérdés nehezebbik része így megoldást nyervén, a testületi előjárók és számvizsgálók jelölését ejtették meg.

A választásokat vasárnap, február 16-án délelőttre tűzték ki a városháza nagytermébe.

A választás igen mozgalmas lesz. Valószínű, hogy *Megyery Ferenc* megválasztása ha talán nem is egyhangulag, az összes szavazatokkal, de bizonyára nagy többséggel megy keresztül, de már az előjárósági tagok választásánál bizonyára lesz sok változtatás a szavazólapokon, mert tömegesen vannak olyan iparosok, akik nem találják az össziparosok érdekében valónak, hogy kihagytak olyan iparosokat a jelöltek közül, akik eddigi működésükkel az ipartestületben érdemeket szereztek.

A jelölő bizottság által összeállított hivatalos jelölő lista a következő:

Elnök: *Megyery Ferenc* mérnök.
Ügyész: *Dr. Hodosy Márton* ügyvéd.
Előjárósági tagok: *Szabó Karoly* asztalos, *Hodossy Giza* asztalos, *Spitzer Benjamin* asztalos, *Tóth István* cipész, *Ilyés Daniel* pécsz, ifj. *Mónus Sándor* csizmadia, *Mraz Ferenc* csizmadia, *Rácz József* lakatos, *Szántó Dezső* lakatos, *Kein Jakab* férfiszabó, *Sz. Kocsis János* férfiszabó, *Weisz Vilmos* nőszabó, *Szabó Ferenc* kovács, *Va-*

dász Zsigmond Kovács, Hann Lajos ács, Szűcs István kőműves, Holdy Sándor építész, Szász Mihály ács, Szilvássy János bádógos és szerelő, Klein Sámuel bádógos és szerelő, Nagy Mihály kalapos, Szendrey György hentes és mészáros, ifj. Rác János hentes és mészáros, Steiner Viktor cukrász, Ramminger István fodrász, Moskovits Jenő szobafestő, Dézsi Lajos mészoló, Schmutzler János órács, Stern Adolf villanyszerelő.

Számvizsgálók: Valentini István nőiszabó, Kőszegi Róbert cipész, Grünwald Jenő lakatos.

Pótagok: Tárnoki László cserepező, Meskó Kálmán szűcs, Gottfried Ignác nőiszabó, Pencz János cipész, Nagy János bor-

bély, Török Sándor lakatos, Orbán László kőműves, Csik József ács, Karalyos Lajos csizmadia, Jakab Gyula kárpitos.

Az Ipartanács elnöke a választóközgyűlésre a következő meghívót bocsátotta ki:

Értesitem a testület tagjait, hogy évi rendes közgyűlésünket vasárnap, az az 16. án délelőtt 9 órákor (nem úgy, mint a meghívón van) a városháza közgyűlési termében okvetlenül meg fogjuk tartani. Felkérem tehát a testület összes tagjait az azon való pontos megjelenésre.

Holdy Sándor
az Ipartanács elnöke.

Ellenforradalom az iskolákban.

A vallást gyűlölö türelmetleneknek minden szabad. Ezt a következtetést kellett levonnunk az Új Nagyváradi tegnapi számából. Szabadságát azonban nem a népköztársasági törvényből merítette, mert ennek nem terjed eddig a hatálya, hanem a vallásgyűlölethez. Acélból kell idegünknek lenni, magasabb erővel rendelkezni, hogy ezen vallásgyűlölettel telt cikket ökölbeszorítás nélkül olvashassuk. Az összes felekezetek hioktatói, a vallásos hit és vallásos erkölcs védelmében tömörültek az iskolák falában. Ezt az Új N. ellenforradalomnak bélyegzi „a mai kor irányzata” ellen. Hogyha a mai kor irányzata alatt az istentrónfosztás, a pozitív hitek kiirtása, a vallás kulturintézmények ledöntése, az embernek legdrágább kincsétől, hitétől való megfosztása értendő, akkor ez ellen iger is mindenkor harcolni fogunk utolsó vérünk ontásáig, nem ellenforradalommal, hanem a legjogosabb személyes küzdelemmel, hitvédelemmel.

Svájcban, Amerikában, amelyek pedig mintaköztársaságok, a vélemény és vallás szabadságot tisztelik, mindenki szabadon nyilváníthatja véleményét, gyakorolhatja hitét. És csodálatos! még sem meri senki őket köztársaság elleni forradalmároknak bélyegezni. Ez csak nálunk lehetséges, ahol a köztársaság fogalmával nincsnek tisztában.

Az iskolai hitoktatásnak szeretik letróni a társadalom egyenlenségét, a rongyos ruhát, a jukas cipőt, a sárga foltokat.

Hát volt a cikkirő valamely hitvallásos iskolában? Ha igen, úgy meggyőződhetett volna, hogy a „szerecsd felebarátodat, mint önmagadat” kiterjeszti a szeretet hatályát kivétel nélkül minden emberre és kicseréli a rongyos ruhát, lyukas cipőt, tisztességes ajándékozással még erején felül is: mert a felebarátban „az éhez” és nélkülözö krisztusi képmást tekint, legyen az keresztény vagy nem.

A mi iskolánk a hazafias érzéseknek szellemnek élető talaja volt a múltban. Ez marad a jövőben is. A mi iskolánk tisztelte lesoóbságát, bálványozás nélkül is, tisztelni fogja köztársasági elnökét is, szintén bálványozás nélkül, de tiltakozunk az ellen, mintha a vallásos szellemben működő iskola volna az okozója a régi világrend minden bűnének és betegségének.

A vallásos szellem gyurta át a nemzeteket s tette alkalmasakká a kulturára. A vallásos szellem szelidítette meg az erkölcsöket és iskolázta be a barbárokat akkor, mikor ezt egyetlen hatalmi erő nem volt képes megtenni.

Még egyet! Azt az ominózus felhívást tizezérel irták alá a szülők; keresztények és nem keresztények egyaránt, bizonyítva azt, hogy mindenképpen óvni akarják gyermeküket az atheizmustól, amelyet egy nagyon elenyésző kisebbség szeretne rájuk erőszakolni. És tiltakozunk az ellen, hogy minket bárki is azért, mert bűnünket védjük, mert gyermekeinket apáink vallásában akarjuk megtartani, — az ellenforradalmárság ádjával illethessen.

B.-Ujfaluban feloszlatták a magyar nemzetőrséget

A rend helyreállítása szempontjából különösen az első napokban megbecsülhetetlen szolgálatot tettek a nemzetőrök. A his kadettek mellett ők futottak oda legelőször, ahol egy-egy izgága csoport megfellekedett magáról. Az élelmezési hivatal pedig hősrégéket tud mesélni arról, hogy milyen események után tudták a nemzetőrök a város körvonalait haza hozni, listét beszállítani stb. Jelenleg éppen tegnap indultak el egy kockázatos utra, nevezetesen a 16 főszóvaltalhoz Désaknára a nagynehezen kicsikart sóért.

De ezeken a békés feladatokon kívül keményebb munka is várt és vár a nemzetőrökre. A feladat teljesítésének sira quonja, hogy a parancsnokság feltétlenül rendelkezessen a nemzetőrökkel. Tehát nemcsak a saját falujában pipázhasson a nemzetőr a rend és az asszony mellett, hanem ha szükség van rá, idegen hatáiban is szolgálhassa a köztársaságot.

Mikor ezt a rendelkezést megtudták Ujfaluban, a legelősebb tiltakozást jelentették be. Elene az ottani nemzetőrök. Határozottan kijelentették,

hogy a község határán túl nem mennek, másutt, mint saját portájukon nem hajlandók a közérdeket szolgálni és nem engedelmesskednek olyan parancsnak, amely más községbe vezényli őket.

A biharmegyei nemzetőrség parancsnok-ságán érthető megdöbbenést kellett az újfalusi magyarok önző opponálása. Birtha al ezredes és Halász Sándor százados a rendet

elkövettek, hogy a nemzetőröket meggyőzzék, azonban minden fáradozás falra bányt hozó volt. Az újfalusi nemzetőrök kitartottak mellett, hogy ők pacifisták. Ot hon biztosítják a forradalom vívmányait, de Révre nem mernek semmi pénzért sem, alagutat és vasutat biztosítani.

A nemzetőrség parancsnoka nem tehetett mást, mint a legszigorúbb eszhőzt vette elő és

a berettyóújfalusi nemzetőrséget egy rapiparancssal feloszlatta, a javadalmazást beszüntette és Ujfalú vidéket megrakta nemzetőrökkel, hogy minden eshetőségre biztosítsa Ujfalú rendjét is.

Ma nincs is nemzetőrség Ujfaluban. Polgárőrök tartják fert a rendet, amelyet eddig nem is fenyegetett veszedelem.

Uj beosztást kapott Nagyváradi.

Birtha Sándor alezredes, a biharmegyei nemzetőrség volt parancsnoka tegnap este bucsuzott el a nemzetőrség tisztikarától és legérségétől. Még tegnap este el is utazott Nagyváradról Szegedre, ahol a kerületi parancsnokságot veszi át.

Az új parancsnok már nem fog Nagyvárad és biharmegye területére rendelkezéseket kiadni, mert Fényes László kormánybiztos a megyét Nebowiczky alezredes, a kolozsvári nemzetőrkerület parancsnoka alá rendelte úgy a várost, mint a vármegyét. A volt kolozsvári kerülethez tartozik még Szilágymegye is.

A szegedi kerülethez pedig Csanád, Csongrád, Békés és Hajdu vármegyék, valamint Szeged és Debrecen városok tartoznak.

A püspöki kar ötven millió koronás alapítványa.

Budapest, február 13. (Saját tudósítónktól.) Persián Ádám, a katolikus ügyek kormánybiztosa bejelentette a kormánynak, hogy a püspöki kar ötven millió koronás alapítvány létesítését vette tervbe, az alsó papság helyzetének javítása céljából. A bejelentéssel a tegnapi minisztertanács is foglalkozott. A minisztertanács elhatározta, hogy ez ügyben Vass János vallásügyi miniszternek utasítást ad, hogy a kérdéssel foglalkozzék.

Megállapították a Németországgal kötött fegyverszünet megújításának feltételeit.

Budapest, febr. 13. (Saját tudósítónktól.) Párisból jelentik szikratávíron: A szövetségesek haditanácsa szerdán délelőtt 11 órától 1 óráig, majd délután 3 órától 5 óráig ülést tartott. Ezen az ülésen megállapították a Németországgal kötött fegyverszünet megújításának feltételeit.

Budapest, febr. 13. (Saját tudósítónktól.) New Yorkból jelentik szikratávíron: Tegnap késő éjjel adták tudtára a közvéleménynek azt, hogy a szövetségesek legfőbb haditanácsának sikerült a német fegyverszünet megújításának feltételeiben megegyezni.

Megjött a közalkalmazottak olcsó ruhája.

Anyai reménytelen ankét után végre valóban megérkezett a közalkalmazottak részére az olcsó ruha. Egyedül a beszerzési csoport kitaró munkájának köszönhető, hogy most, a legkeményebb téli közepén meleg ruhához jutnak a tisztviselők.

Werner Kálmán árvaszéki elnök iránt, aki ezt az akciót is, mint anyai mást, sikerre vezette, a legőszintébb elismerés és hála nyilatkozott meg a szétosztó bizottság tegnapi ülésén.

Werner Kálmánt az Országos Népruházati Bizottság értesítette, hogy a város és a vármegye részére kiutalta a kért ruhacikkeket. Ez természetesen úgy értendő, hogy jóval kevesebbet küldtek, mint amennyit kértek. De ez is vivmány. A szétosztás igazságos lebonyolítására Werner Kálmán összehívta a bizottságot, amelyben az összes közisztviselői karok képviseltették magukat. Részt vettek:

Balázs Elemér dr. törvényszéki elnök, Vaaady Lajos tanfelügyelő, dr Hering Sándor, dr Móricz Ernő vármegyei főorvos, Bíró Márk, Vámosy Mihály táblabíró, Ritók István, dr Kecskés János, Liszka Gyula, Baranyi András.

Az értekezleten Werner bejelentette a készlet megérkezését. A bizottság hosszas és alapos vita után ejtette meg a szétosztást, valamenyi hivatalnok-osztály igényeit mérlegelte és kimondotta, hogy más, mint közisztviselő nem kaphat a készletből.

Az árak elég tisztességesek s már azonnal az 5 százalékos hozzáúttással közöljük,

amit a helybeli kereskedők kértek munkájuk fejében. Az egyes árak máter szerint értendők s az anyag közt vegyesen szerepelnek férfi és női dolgok.

Flanell méterje 19-96 K, pamutszövet 47-46, zefir 12-60, fiu ruhabársony 25-20, férfi raglán 304-50, ebből II osztályú 252 —, női köpeny (kész) 315 —, fiuruha (kész) öt éves gyerekeknek 57-76, hat évesnek 68-26, hét évesnek 73-50, teli kendő 84 —, nagyobb 95 — és 157-50, I. oszt. férfi ruhaszövet 49-62, női 52-50, ezekhez kell: 46-20, II. oszt. 42 —, III. oszt. 36-76, IV. oszt. 24-16, női ing 37-80, fehér batiszt 26-06, karton 17-34, férfi bársony 10-50, női bársony (fekete) 21 —, színes bársony 15-76, gyermek bársony 9-24 és 13-12, kész II. oszt. férfidítőny 178-50 K.

A szükséges utalványokat úgy a város, mint a vármegye részére a hivatalok vezetői állítják ki, kivéve azokat a cikkeket, amelyekből kevés van, pl. női köpeny. Ezeket Werner utalja ki. Ő adja a bársony utalványt is. A kiszolgáltatást készpénzfizetés mellett a következő cégek vállalták: *Mank és Schönbberger* (Kossuth u. 7) a megye, *Glückszmann Ármin* (Szent László tér) és *Leitner Márton* (Zöldfa-utca) a város részére.

Az utalványok közül a kereskedők csak március 15-ig váltják be azokat, amelyek téli ruhára valók. Március 15-ön túl az utalvány érvénytelen. A nyári anyagokat később is ki lehet venni.

Elsősorban a tényleges közalkalmazottak kapnak az anyagból s ha marad, juttatnak a nyugdíjsoknak is.

Törvény a törvényhatóságok és megyék képviselőtestületének átszervezéséről.

Budapest, február 13. (Saját tudósítónktól.) A tegnapi minisztertanács a belügyminiszter előterjesztésére foglalkozott a törvényhatóságok és megyék képviselő testületének átszervezésével és ennek során két törvényjavaslatot fogadott el.

Az első törvényjavaslat a községek és rendezett tanácsú városok képviselőtestületeinek átszervezéséről szól. A javaslat a régi képviselőtestület helyébe községi néptanácsot állít fel, amelynek tagjait az általános, egyenlő, titkos, nőkre is kiterjedő választó jog alapján választják, az új törvény megszünteti a virilizmust. A néptanácsban csak választott tagok és a községek első tisztviselői foglalhatnak helyet.

A másik törvényjavaslat a vármegyei

és törvényhatósági bizottságokat törlő el és helyetük törvényhatósági néptanácsokat állít fel. A virilizmus itt is megszűnik s a tagokat szintén az általános választó jog alapján választják. A mandátumok időtartama az eddigi hat év helyett négy év.

Az új törvény alapján néhány héten belül a kormány kiírja és elrendeli a választásokat. Evégből a belügyminiszter a legközelebbi időben végrehajtási utasítást ad ki, amellyel a választók összeírásáról és a választási eljárásról rendelkezik.

A néptanácsi választások időpontjáról a belügyminiszter azt a felvilágosítást adta, hogy néhány héten belül feltétlenül elrendelik, Budapesten már június végén fogják a néptanács tagjait megválasztani.

Tótok ligája a csehek ellen.

Budapest, febr. 13. (Saját tudósítónktól.) Még nem erősített, ellenőrizhetetlen hírek szerint a felvidéki tótok között liga alakult tíz millió korona eladással a csehek ellen. A csehek a mozgalom irányítója, Jariga Nándor volt országgyűlési képviselő ellen elfogadási parancsot adtak ki.

A szegedi alsóvárosi tanyák megszállása.

Budapest, febr. 13. (Saját tudósítónktól.) Szegedről jelentik: A szegedi alsóvárosi tanyáknak a szerbek által való megszállási ügyét magyar parlamentum tárgyalta és azt kérte, hogy a megszállástól a szerbek tartózkodjanak el, mert ez által Szeged elnépülése lehetetlenné válik. A szerbek kijelentették, hogy a szegedi alsóvárosi tanyák megszállására parancsuk van. A megszállás éppolyan szigorú lesz, mint a többi helyeken, úgy hogy az élelmek Szegedre való szállítása teljesen lehetetlenné válik.

A városi könyvtár működése a múlt évben.

Terjedelmes jelentésben számol be Bodnár János könyvtári igazgató a nyilvános könyvtár múlt évi munkásságáról. A köz- művelődési könyvtárak szükségességét fejteti ki s kívánja, hogy a második közművelődési könyvtárat Nagyváradon állítsa fel a kormány (az elsőt Debrecenben állította fel 1917-ben.)

A közművelődési könyvtárak életre való eszméjével legközelebb a könyvtárbizottság is foglalkozni fog.

Megjuthat a jelentésből, hogy a könyvtárban megcsappant az ajándékvzók száma, mindössze 18 ajándékozó akadt, akik 868 K értékben 129 kötet könyvet ajándékoztak.

Állami leletek ismét a kultuszminiszter 7 értékes munkát helyezett el a városi könyvtárban. Az állam különben 3500 K évi dotációval segítette a várost, amely az elmúlt évben 40 148 koronát költött a könyvtárra. Ebből a város egy-egy lakosára nem esik egészen 31 fillér.

Az elmúlt év forgalma 31 százalékos csökkenést mutat az előző évihez képest ami a nagyarányú behívásokban találja magyarázatát.

Az olvasó termekben megfordult 6135 egyén, akik 6889 kötet könyvet olvastak, kölcsönvett 16281 egyén, 16330 kötetet, vagyis az összeforgalom 22418 olvasóval 23210 kötetet tett ki s így kb. a város közönségének egy ötödésze vette igénybe a nyilvános könyvtárat.

Ha még felemlítjük, hogy a könyvtár 1438 kötetel gyarapodott, amelyek értéke 13084 K s hogy ezekkel együtt a könyvtár összes állománya az Orvosgyógyászati és a Szigligeti társaság letéjzeivel együtt kitesz 21474 kötetet, amelyeknek az összértéke a mai könyvtárak mellett meghaladja a tízmillió koronát, akkor el is mondottunk mindent a könyvtár munkásságáról.

Szülők és tanítók közös értekezlete.

A nagyváradai tanítók és szülők közös értekezletet tartottak tegnap a városháza közgyűlési termében az egyhuzamos tanítás bevezetése, illetve állandósítása céljából.

Vasady Lajos állami tanfelügyelő nyitotta meg az értekezletet ismertette a forradalom előtti kultuszminisztereknek ide vágó rendeleteit s azokat az akadályokat, amelyek eddig kerékkötői voltak az újításnak.

Szabados Pál r. kath. tanító töltötte be az elődök tisztét Három szempontból bírálta el a kérdést: a gyermek, a társadalmi élet és a tanító szempontjából. Tömör, világos előadásában az érvek, a bizonyítékok halmazát sorakoztatta fel az egyhuzamos tanítás mellett.

Edelmann Menyhért dr. orvosi szempontból szólott a fontos kérdéshez. Szakszerű előadásában kifejtette, hogy nemcsak pedagógiai, de a gyermek egészségének, fejlődésének érdekében is káros a délutáni oktatás.

Réz Mihály felügyelő a szülők nevében szólt fel. Kijelenti, hogy egy ízben az ötszáz szülő megmozdították a szülőket a szülők 85 százaléka az egyhuzamos oktatást kívánja. Köszönetet mond Vasady Lajos tanfelügyelőnek, ki összehívta és vezette az értekezletet, Szabados Pál és Edelmann Menyhért előadóknak.

Balogh Károly, Rigó Szeréna, Kőrösi Endre és Sebestyén D. szó felszólalásai után az előadó előterjesztéseit az értekezlet egyhangúlag elfogadta s az egyhuzamos oktatás bevezetése végett fölírta a kultuszminiszterterhez.

Magyarország összes adóssága 42 milliárd 891 millió korona.

Budapest, február 13. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A Presse kimutatást közöl a volt monarchia két államának 1918. október 31-iki összes adósságáról.

E szerint Ausztria háboru előtti adósságai tizenegy milliárd négyszázkilencvenöt millió, háborus adóssága hatvannyolc milliárd négyszáz nyolcvan millió, egyéb kötelezettségei három milliárd száznyolcvan millió, összes adóssága tehát nyolcvan milliárd százötvenöt millió korona.

Magyarország háboru előtti adóssága hét milliárd kilencvennyolc millió, háborus adóssága harminc milliárd kilencvenegy millió, egyéb kötelezettsége egy milliárd nyolcszázhusz millió korona, összes adóssága tehát negyvenkétfélmilliárd nyolcszáz kilencvenegy millió koronát tett ki.

A volt monarchia adóssága ezek szerint egyszázhuszonhat milliárd negyvenhat millió koronát tesz ki.

Tanácskozás a pénzügyminiszteriumban a bankjegyek lebélyegzéséről.

Budapest, febr. 13. (Saját tudósítónktól.) Szende Pál pénzügyminiszter a budapesti nagyobb pénzintézetek vezetőit tanácskozássra hívta össze a pénzügyminiszteriumba. A tanácskozáson elsősorban azokról az intézkedésekről volt szó, amelyek a bankjegyek lebélyegzésével kapcsolatban Magyarországon is szükségesek. A cseh kormány azon elhatározását ugyanis, hogy a bankjegyeket lebélyegzi, nem lehet lebecsülni, ezek az intézkedések Magyarországot és Német Ausztriát igen közelről érintik. Annak a szüksége látszik fennforogni, hogy a két állam közösen és egyöntetű eljárásának megbeszélése végett tárgyalások kezdődjenek és a szükséges intézkedések tekintetében meg egyezés jöjjön létre. A tanácskozások még nem értek véget.

Ady Endre özvegye a városhoz és az újságírókhoz.

Ady Endre elhunyt alkalmából Nagyvárad városa nevében a polgármester részvétáviratot intézett az özvegyhez, mire ez a mai napon a következő leírással válaszolt:

Lukács Ödön
helyettes polgármester urnak!

Nagyvárad város közönségének nevében kifejezett őszinte részvétét hálás megilletődéssel köszönöm.

Nagyon jól tudom azt a meleg, soha nem múló közönséget, ami Ady Endrét Nagyvárad városával egybe tette.

Örizzék meg kérem a halhatatlan költő emléke mellett emléket az igaz, méltó embernek is, aki mindig hálás barátja és jó fia maradt Nagyvárad városának.

Őszinte tisztelettel:
Ady Endréné.

Budapest, 1919. évi február 10.

A nagyvárad újságírók egyesülete és szabadszervezete együttesen táviratilag kondoleáltak az özvegynek, aki tegnap Fehér Dezsőhöz a következő sorokat intézte:

Elnök Ur!

A bihari, megyei és nagyvárad újságírók egyesülete és szabadszervezete nevében kifejezett őszinte részvétüket megvalóított hálával köszönöm.

A nagyvárad újságírók igaz, szerető testvérüket gyászolhatják az ő váratlan földi emulálásában minden igaz ember, hit, érzés és harcos tisztaság.

Örizzük meg az ő szent emlékét nem a nagy halottaknak kijáró hideg pietással, de az örökké értünk élő, érző, küzdő harcos igazságának lelkes, szent halhatatlan hírével.

Őszinte tisztelettel:
Ady Endréné.

Budapest, 1919. évi február 10.

A banktisztviselők remunerációja.

Vettük a következő sorokat:
Tekintetes Szerkesztő Ur!

B. lapja e hó 13-iki számában „A Nagyvárad Hitelbank nem ad remunerációt” című cikkére szíveskedjék alábbi sorainknak helyt adni: Nem igaz, hogy a Nagyvárad Hitelbank, melynek évek óta alkalmazottai vagyunk, megtagadta tőlünk a remuneráció folyósítását. — Nem igaz, hogy elvi álláspontra helyezkedett, hogy a miniszteri rendelet csak a munkaalkalom megadását és a havi fizetéseket tette kötelezővé. Végül az sem igaz, hogy arra az álláspontra helyezkedett, hogy a remunerációra igényt nem tarthatunk, mert a Nagyvárad Hitelbank igazgatósága a tárgyban ülést még nem is tartott. — Nagyvárad, 1919 február 13. Teljes tisztelettel Darvasi Lajos, Kelemen Vilmos, Reich József, a Nagyvárad Hitelbank rt. hadbavonult tisztviselői.

Készséggel adunk helyt a helyreigazításnak s őszinte örömlöknök adunk kifejezést afelől, hogy a Nagyvárad Hitelbank a remunerációt a hadból visszatért tisztviselőnek is kiutálja. A bankokban tehát úgy látszik, meg van a hajlandóság arra, hogy a leszerelt tisztviselőkre rövid ideig ne szenvedjenek. De amikor ezt leszögezzük, nem tudjuk eléggé elitélni a harctérről megszabadult, mindenféle címeken felmentett, puha párnák közt alvó és tiszta ruhában járó tisztviselőket, akik igenis arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a volt katonakollégáknak az évi nyereségből semmiféle osztalék nem jár, mer azok négy és fél évig henyltek a harctéren.

A leszerelt tisztviselők — értesülésünk szerint — a ma délutáni összejövetelükön meg fogják találni a módját annak, hogy tisztviselőtársaikat jobb és emberibb belátásra bírják, avagy ma már a harctérről való szenvedés olyan fogalomná lett, mellyel senki sem akar közönséget vállalni?

HIREK

* Francia tisztok és katonák Nagyváradon. Tegnap este a budapesti vonattal Püspökladányon át Debrecenből néhány francia tiszt, több francia katonával Nagyváradra érkezett. Érkezésük célja nem függ össze semmi vonatkozásban a politikai helyzettel, hanem lovakat vásárolnak Gyulán a francia csapatok részére. A ma délelőtti alföldi vonattal folytatják utjukat Gyulára.

* A szesztilalom enyhítése. A szesztilalomról korábban kiadott rendelet módosításáról rendeletet közöl a hivatalos lap. Ezen rendelet szerint a vendéglőkben déli 12 órától d. u. 3 óráig és este 7 órától 9 óráig 3 deci bor és korlátlan mennyiségű sör szolgáltatható ki. A pálinka és borméresekben azonban csak hétköznapokon és pedig reggel 7 órától 9 óráig és déli 12 órától délután 3 óráig mérhető ki szesz. Nagyváradon csak akkor lép életbe ez az új rendelkezés, ha a rendelet hivatalos uton megérkezik a hatósághoz.

* Varga Gyula még egyszer fellép a Népszövetségi moziban. Azután a fényes siker után, mellyel Varga Gyula, a kitűnő hangszerutánzó művész tegnapi fellépése a Népszöve ségi moziban járt, általánossá vált az óhaj, hogy Nagyvárad közönségének még egyszer alkalma legyen Varga Gyulát hallani. A művész engedett a kérésnek és holnap, szombaton ismét fellép a Népszövetségi moziban. Azok, akik Varga Gyulát tegnap hallották, azóta csodákat mesélnek a művészről. Azok, akik még eddig nem hallották, holnap feltétlenül meghallhatják az érdekes magyar fenomént, sőt a tegnapi közönség nagy része is el fog jönni a Népszövetségi mozi holnapi előadására is, melyen Varga Gyula egészen új műsorról lép fel. A színe kerülő moziarab a Don Caesar romantikus dráma, mely a maga izgalmas cselekményével méltán le fogja bilincselni az egész közönséget. Tekintettel a vendégszereplésre, kéri a rendezőség a közönséget, szíveskedjék jegyenként 10 fillér külön adománnyal az előadásához hozzájárulni. Megjegyeztetik, hogy vasárnap a Szent László terem fél héttől más célra lévén lefoglalva, vasárnap csak egy előadás lesz és pedig d. u. négy órakor. Holnap, szombaton mivel Varga Gyula felléptére tekintettel a szokottnál is nagyobb érdeklődésre van kilátás, két előadás lesz és pedig d. u. 4 és este egyegyed hétkor. Zsöllyökre jegyek előre válthatók a Tiszántúli kiadónivatalában.

* Pénzügyminiszteri tisztviselők orsz. egyesületének nagyvárad körze e ma d. u. fél 5 órakor a város háza közgyűlési teremben fontos értekezletet tart, melyre a tagok teljes számban való megjelenését kéri a Vezetőség.

* Molnár János prelátus. A magyar katonaius hírlapírók által súlyos vesztés érte. Molnár prelátus kitűnő kezéből a harcos tollat, mellyel nemzetért és egyházért küzdött rövid komáromi plebánossága alatt is irodalomnak él. Szerkeszti az „Isten Igéje”, majd a „Jézus Szent Szive Hirnőke” folyóiratokat. Ezek után jött a „Magyar Állam” ban kifejtett tevékenysége, míg végül haláláig az „Aikotmány” vezérírója volt.

Közkatonákból is lehetnek tisztek.

A hadügyminiszter előterjesztése.

Budapest, febr. 13. (Saj. tud. táv.) Böhm Vilmos hadügyminiszter az egyik legközvetlenebb minisztertanácsos fellegja mutatni a hadsereg újra szervezéséről szóló tervezetet. Ennek a tervezetnek egyik érdekes pontja az, amely lehetővé teszi, hogy a közkatonák is lehessenek tartalékos vagy tényleges tisztek. A hadügyminiszter ebben a kérdésben a következő előterjesztést fogja tenni:

— A magyar népköztársaság had-

seregeinek demokratikus alapon történt átszervezése szükségessé teszi, hogy a köztársaság katonái közül azok, akik jelenbeli tulajdonságukkal, intelligenciájukkal, szolgálati alkalmasságukkal, kifogástalan tevékenységükkel erre minden tekintetben rá szolgálják és érdemet szereztek arra, hogy a köztársaság katonáinak és altisztjeinek vezetői legyenek: tényleges vagy tartalékos tiszteknek kinevezhetők legyenek.

* Kinevezés. A pénzügyminiszter dr Gyarmaty Vikort pénzügyigazgatói címmel és jelleggel az V. rangosztályba kinevezte.

* Adományok a katonák részére. A református tanácsoképző ifjúsága a katonák meleg ruhával való ellátására 112 db meleg harisnyát és 65 pár émelegítő adományozott. — A harcoló katonák részére adományoztak: Wohl Ilona 50 kor, Nagyvárdi Tisztviselői Fogvasszítási Szövetsége 100 kor, Hospisch Géza 50 kor, Kispál János 10 kor., Kovács Ferenc 10 kor., N. N. 500 kor., Hamathy Károly 100 kor., Bene Rózi 20 kor., Székely Sándor 50 kor., Köbös Ferenc 100 kor., Walaschek Vencelén 50 kor. Mindezek adományokat a katonák nevében is hálásan köszöni a kormánybiztosi hivatal.

* Tanárok és tanítók figyelmébe. Nagyvárad-város területén működő valamennyi tanintézet igazgatóját, vagy a tanító s a tanártestületet más megbízottját tisztelttel kérem, hogy pénteken délután fél 4 órakor a városháza bizottsági termében ruházati ügyben tartandó értekezleten mulhatatlanul megjelenni sziveskedjenek. Bíró Márk.

* Új köztársaság. A nagyszalontai főszolgabíróhoz tegnap bekopogtatott egy kékbeli magyar. Megállt a szoba közepén és ökölbe szorított kézzel magyarázva így kezdte a mondkáját:

— Azt üzeni a tulkai köztársasági elnök.

Az új tulkai köztársaság külügyi követét sikerült meggyőzni ellenforradalmi álláspontjáról és egy óra múlva a rendes hangon vette fel a nagyfentosságu tárgyalásokat a szalontai nagyhatalom képviselőivel.

* Petroleum az iparosoknak. Értesitem testületünk mindazon tagjait, kik petroleumhasználatra kényszerítve vannak, hogy tagsági igazolványuk és a várcozi kapott petroleumjegy mellett folyó hó 14 én és 15 én délelőtti 8 óráig petroleumutalványukat az iparbiztos hivatalában megkaphatják.

* Cipésziparosok gyűlése. Felhívem testületünk összes cipész tagjait, hogy vasárnap reggel 8 órakor az „Arany Sas” vendéglő termében apró kellékek szétosztásának megbeszélése tárgyában teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Tisztelettel Holdy Sándor iparostanácselnök.

* Rokkantügyi bizottság. Dr Katz Béla kormánybiztos főispán rokkantügyi bizottságot nevezett ki, amely mint állandó szaktanács foglalkozni fog minden, a rokkantakat érintő ügyekkel. A bizottság elnöke Eleméry Ferenc, tagjai: Csetle Károly, Kálai Pál, Megyery Ferenc, Meer Imre, dr Berkovits René és Pelle János.

* A Kath. Legényegylet február 23 án műsorral egybekötött táncestélyt rendez a Káth. Kőr szit. László-termében.

* A nagyváradai fűszerszakmabeli kereskedelmi alkalmazottak folyó hó 15 en, szombaton este 6 órakor a „Kis Munkásotthonban” (Beöthy Ódón u. 2) étekezletet tartanak. Minden egyes e szakmában alkalmazotti tag megjelenését kötelezővé teszi a vezetőség.

* Németh Sándorné temetése. Németh Sándor tekintélyes szőőbirókos neje, szül. feketenyezi Petrovits Mária rövid szenvedés után életének 72 ik évében elhunyt. A köztisztviselők által urasszony temetésére inpozárs részvét mellett tegnap délután ment végbe a vasútállomás szomszédságában levő gyászházból. A temetésen jelen voltak: Rimier Károly polgármester, Tóth Imre tabisbíró, Buttyka Lajos állomásfőnök, Sztachó Szevér, dr Fráter Pál, Székely Sándor káptalani főszámvevő, Darvas Lajos, dr Pácz Sándor, Szeőke Lajos, Bartha Béla rendőrkapitány, Scruch Karoly őrnagy, Balázsovich Jenő, Komlóssy József, dr Schilling Árpád, Csernak Béla, Rónay Elek, Kelepecz Dezső, Szabó János lelkész, Mikussay József, Gimreiner Adolf, Puskas Béla, Totb Elek, Kriszta Sándor, Kothay Kornél, Debreczy Imre, Rimier Gyula, Vidos ts Gyula, Fudaly Balint stb. A gyászszertartást Imrik S. Zoltán c. kánonok végezte segédlettel, mely után a koszorúkkal borított masszív ércoporsót feltették a hatos fogatú remek üveges fekete gyászkocsira s az inpozárs gyászteret az olaszii temetőbe vonult, ahol az elhunyt urasszony hűt temetést a családi sírholtban helyezték végső nyugalomra. — A remek koszorúk szalagjain a következő feliratok voltak: A vigasztalhatatlan férj — fáradhatatlan és hiséges feleségének. Az igazán szerető testvér — a legjobb testvérnök. Örveken hálás szeretővel — dr Pácz Sándor. Lekszi, Janka és családja — szeretettel Mariskának. Szeretővel — Mariskának — Erzsike, Lajos, Hanni, Oloisó üdvözléssel — Komlóssy-család. Szeretővel — Eszti és Anna. — A rendkívül díszes temetést Veiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete rendezte na y pontossággal.

* Gazdátlan tehén. Bitangságban találtatott 1 orb 8 éves verestarka tehén. Igazolt tulajdonosa 21 napon belül a rendőrség földszint 7 sz. szobájában annál is inkább jelentkezék, mert ellenesében a jószágot nyilvános árverésen fogom eladani. Nagyvárad, 1919 febr. 13. Szentmiklóssy Imre rb. bíró.

VILLAMOS VASALÓK és FŐZŐK
megérkeztek, remekszép üvegcsillárok mindennemű villamos vezetékek és égők legolcsóbb napiárban szerelhetnek
STERN VILLAMOS VÁLLALATA
Szt. János-u. 20. Telefon 556.

* Munkástagok a lakbérleti bizottságban. A nagyváradai lakbérleti bizottság mellett rendelt lakbérleti bizottság most már megalkult; ugyanis a főispán kormánybiztos tegnap kinevezte a bizottság munkástagjait. A Munkástanács előirszítésére következőket nevezte ki dr Katz Béla kormánybiztos: Csereiki István, Szerencsi János, Sobár András, Pelle László, Deutsch Lajos, Daróczy János, Alföldi Ferenc, Heller Samu, Hübsenberger József, Fazekas István, Löwy Antal; a II. csoportba: Láng Sándor, Eisenberger Dezső, London Lajos, Nyul József, Kappner Ármán, Rátele György, Tóth György, Beke István, Kohn Sándor, Kohári Irén és Megay Gizella.

Csáktornyan a horvátokat megtámadták a magyarok.

Budapest, február 13. (Saját tudósítónktól.) A horvátok Magyarország egy-két napon belül megszüntetik a vasúti összeköttetést. Csáktornyan a múlt éjjel felfegyverzett magyar lakosok összeütköztek a horvátokkal. Bövebb részletek hiányoznak az összeütközésről.

Színház.

A színház műsora:

Péntek: Válás után.
Szombat d. u. Ezred apja.
Szombat este: Pacsirta. (bérletszűnet).
Va árnep d. u. Zsuzsi.
Vasárnap este: Csárdáskirálynő.

Válás után. Bisson szellemes vigjátékát holnap adják a kitűnő Tóth Elekkel Tóthnéval, G. Polgár Mariskával, Kőrösi Jucival, Stoll Bélával, Madassal és Váradai Lajossal a címszerepben.

Pacsirta. Szombat estére tűzte ki az igazgatóság a nagyváradai és biharmegyei hadiözvegyek, hadiárva és hadirokkantak javára színrekerülő Lehár-operettet Aggházyval, Horváth Nusival, Perényivel, Stoll Bélával, Gróffal, Harsányival és Deákkal a címszerepekben. Az előadás iránt régóta nem tapasztalt érdeklődés mutatkozik. A még megmaradt jegyek a pénztárnál kaphatók.

Csárdáskirálynő. Aggházy Melindával a címszerepben vasárnap este szerepel a műsorban.

Jótekonycélu előadás a Szigligeti színházban! Február hó 15-én, szombaton este 7 órai kezdettel jótekonycélu előadás lesz a Szigligeti színházban lelemelt helyárrakkal az országos rokkantszövetség javára. Színre kerül Lehár Ferenc gyönyörű zenéü operetije a „Pacsirta”. Előtte a gyászadaperiával bevont szinpadon Hubert István a szövetség főtitkára mond nagyobb szabásu prologot. Az első és második felvonás között J. Gárdy Aranka a színház kiváló tehetségu művésznője fog egy alkalmi verset elszavalni. A prologhoz a díszletet Veiszlovits A. és Fia temetkezési vállalata kölcsönzi. Jegyek kaphatók a színházi pénztárnál és a szövetség helyiségében (Várépület).

Trobadour. Jövő héten az opera együttes a Trobadurt adja elő Békeffy Lajos rendezésében, aki egyuttal a címszerepet is éneklí. Lunát Tamás, Eleonorát Kozmovsky, Azucénát Tóhné és Ferrandót Molnár Rezső éneklík, azonkívül Halmainé és Perényi is résztvesznek az opera előadásában.

Az Ezred apja szombat délután kerül napertóra Stoll Bétával a címszerepben. Kitűnő szerepe van Tóth Eleknek. Góltoló közjegyző szerepében. Perényinek, aki a kutyamosót adja. Jósika Micinek a táncosnő kreálójának, Váradi Lajosnak és Szigetnek, aki a III. fejeletben Jósikával eljárá az apacs táncot.

MEGNYILT
A NŐI ÉS GYERMEKDIVATÁRUHÁZ
 Nagy Sándor utca 1. sz. 4.
 Női hímzett effon ingek 75 koronától, női se-lyes harisnyák 38 koronától, gyermek harisnyák minden nagyságban 12 koronától kezdve
 Tisztelettel
 Klein Sándor

MOZI.

Végzetes gyűlölet címmel rendkívül izgalmas, szenvedélyes jelenetekben gazdag film dráma kerül színre ma a Vigadó mozgóban: nem mindennapos esemény, amelynek főszerepében Mia Pauka a sokat emlegetett új mozi start játssza a főszerepet. A ragyogó filmújdonnáságot színes, érdekes műsor keretében hozzák színre.

Olasz film az Apollóban. A rég látott kedves Ambrosio filmek jönnek már a megnyílt határokon át. Ma a Bohémházasságot adják az Apollóban, a nagyszerű olasz film történet, amely a legbájosabb és legfinomabb felvételek sorából való, tipikus Ambrosio vagyis a sikerét megjósolni nem nehéz. A téma maga előkelőkedően irodalmi, emellett nagy felhőst fognak kelt ni a csodás kétségű olasz tájakról készült brilliáns plain air felvételek. Az Apolló pompás műsorán ma és holnap szerepel a kitűnő film.

Főszerkesztő: **DR. KUGLER JÓZSEF.** Felelős szerkesztő: **HILFLÁSZLÓ.**
 Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r.-t.

VIGADÓ mozgó-színház 14 és 15-én
Végzetes gyűlölet.
 Hétköznap 1/24, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

APOLLÓ mozgó-színház 14 és 15-én
Bohém házasság.
 Hétköznap 1/24, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

ÁLTALANOS TAKARÉKPENZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 Nagyvárad, Bémer-tér 2.
 Befizetett részvénytőke 1.000.000 kor.
 Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára és azt előnyösen kamatoztatja. Leszámitól váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapírokra.

URÁNIA mozgó-színház 14-én
A nagy áldozat.
 Hétköznap 1/24, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

KIFUTÓ FIUT
 irodaszolgái teendőkre keres a „TISZÁNTÚL” kiadóhivatala

Belépési felhívás
 a Népszövetségi Hitelszövetkezet VII-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1919. január 1-én VII-ik évtársulatát nyitotta meg. Az előbbi üzletévek, dacára a nehéz megélhetési viszonyoknak, — igen szép eredménnyel folynak.

Belépni szándékozók üzletrészeket jegyezhetnek még most is a hivatalos órák alatt a szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső u. 5. sz. a.). Egy üzletrész heti 20 fillér befizetésre kötelez s ki-ki annyi üzletrészt jegyez, amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként, 20 fillér, 3 év múlva az évtársulat felosztja a tagos a befizetett összeget kikapják s rájuk eső nyereséget is.

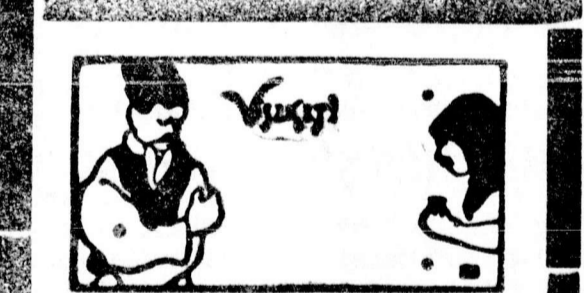
A tiszta haszon és nyereség teljes egészében a tagok között osztatik fel s kiki háti beírja arányában rész-s-díj.

A szövetkezet elfogad betéteket is s azokat legmagasabb kam t-lábol kamatoztatja.

A tagok a befizetett összeg 1/3-od részéig a szövetkezettől olcsó ka natra kölcsönt is kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azonfelül betárolásra, értékpapírra, vagy váltóra, bármily összeg erejéig.

Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti. Bizalommal kérjük a belépni szándékozók-
 kat, sziveskedjenek a szövetkezetnek helyi-
 s-g-ban részjegyeket jegyezni.

Népszövetségi Hitelszövetkezet.

VISZKETEGSÉGET, sömört, rüht

a leggyorsabban elmulasztja a dr. FLESCH-féle törvényesen védett

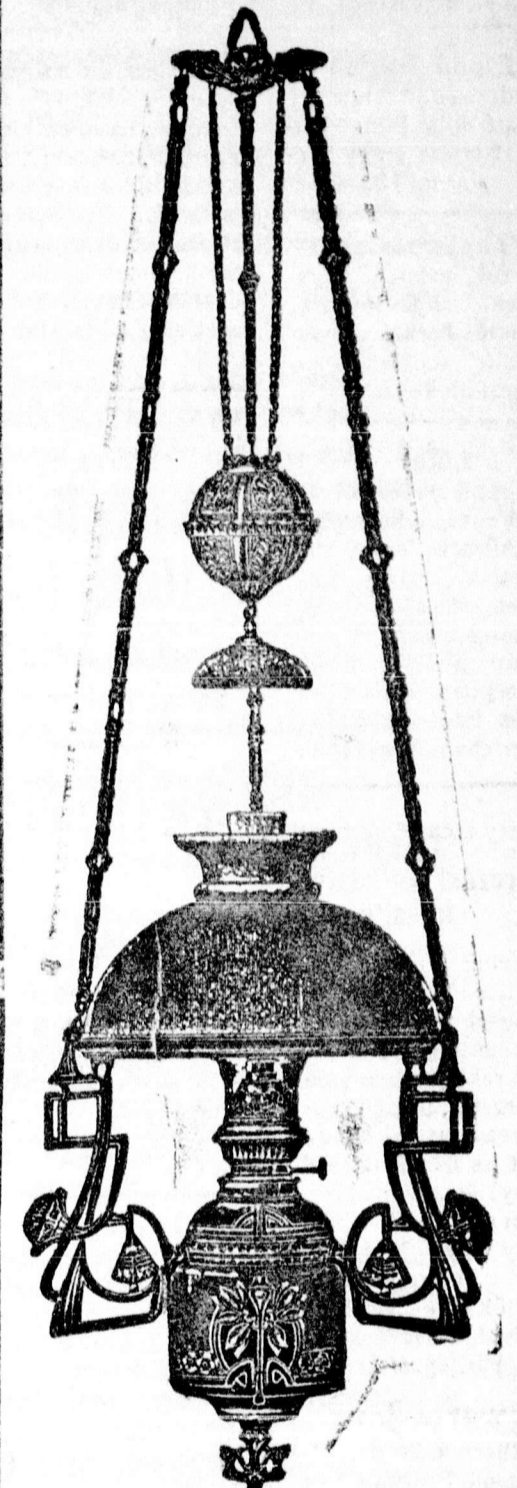
„Skaboform“-kenőcs.

Nincs szaga. Nem piszkít. Mindig eredeti pecsétetes dr. Fiesch-félét kérjünk. Próbátégely 4 K, nagy tégely 6 K, családi adag 15 korona.

Nagyvárad és vidéke részére főraktár: „CSILLAG“-gyógyszertár Hlatky Endre-utca (Zöldfa-u.) Nagyváradon.

Kapható továbbá Hegedűs Rezső „Szent László“ gyógyszertárában, Sepestyén Arthur „Diana“ vó-gy-szertárában. Kain Eszter „A any-sas“ gyógyszertára an

Heti árjegyzék

- Színes ebédőkészlet aranyozás-
 sal 12 személyre . . . . . 300.—
- Színes teáskészlet ar.-sal 12 sz.-re 160.—
- Sz. kávékészlet ar.-sal 12 sz.-re 160.—
- Függőlámpa teljesen felszerelve 80.—
- Majolika vizeskancsó színes . . . 20.—
- Majolika virágváza színes virággal 15.—
- Majolika cukordoboz sz. virággal 15.—
- Petroicum asztali lámpa nikkol,
 felszerelve . . . . . 40.—
- Majolika dohánytartó sz. virággal 15.—

Nipppek, figurák, szent Antal és Mária szobrok, szenteltvíz-tartók.
 Eladás nagyban és kicsinyben.
 Képkerekezés, ablaküvegezés.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa, diszmű-
 áruk, ezüstáruk, konyhafelszere-
 lések gyári raktára Nagyvárad,
 Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.
 Telefon 3-72. Telefon 3-72.

APRO HIRDETÉSEK.

Minden szó ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Eladó írógép

„Underwood” rendszerű látható írású kitűnő karban. Kertész, Nagy Sándor-u. 13.

Fényképezési

lemezek, papírok, vegyszerek, előhívók stb. kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-ut 7—B.

Likőr

és rumkomposztók, Chartreuse, Benediktiner, Allasch, Meggy stb. essentlák. Törköly, Szilvórium, Seprő, Cognac kivonatok használati utasítással a legfinomabb minőségben kaphatók: Farkas István „Apolló” drogeriájában, Nagyvárad.

Báthory-utca 26 sz. alatt Fuvarozási vállalat létesítettem

Elvállalom áruknak, fának állomáshoz vagy az állomástól való szállítást, szükség esetén saját száraz raktáramban való elhelyezését, továbbá vagon áruk berakodását és szétjelosztását. Szerény díjazás mellett, miután raktáramba iparvágány vezet költöztetést előlgyázattal eszközölök és vidékről vagy vidékre is elvállalok. Szíves pártfogást kér.

Schwartz Jenő
Báthory-u. 26 sz.
Telefon: 15 63.

Francia és angol eredetű parfüm-különlegességek, L'origan, Fleur D'Amour, Safranor, Asta Nielson, Ceir de Janette, Californian Poppy, ugyszintén az összes virágillatok megerkeztek és dekanként kimérve kaphatók: Farkas István Apolló drogeriájában.

Száraz vágott tűzifát

azonnal szállít Schwartz József és fia. Báthory-u. 26. sz. Telefon: 1563.

Poloskártyó

Beleltn biztos, kipróbált, megbízható poloskák irassára. Kis áveg 4 K, középűveg 8 K, nagyűveg 14 K. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-ut 7—B.

Iavaszi szeplők, májfoltok, bőrrőrség, kiütés, mireszerek ellen biztos az IPO-krem. Ára 5 korona. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában, Rákóczi-ut 7—B.

Cipészeknek!

- 1 kgr. Ia. buzacsíríz — — — K 19'60
- 1 kgr. Ia. ar. nyacsíríz — — — K 39'20
- 1 kgr. Ia. folyékony „Argos” csíríz — — — K 8'—
- 1 kgr. Ia. faszeg 2—15 sz. — — — K 10'—
- 1 drb brassói talpráspoly — — — K 3'80
- 1 drb brassói kireszelő — — — K 3'30
- 1 készl. bőrtalpvédő — — — K 2'50
- 1 drb. vaskapta — — — K 12'80
- 1 készl. acél talpvédő — — — K 7'70

Papírvászon és mindenféle cipész-kellékek olcsó napi áron.

ASZTALOSOKNAK!

- 1 kgr. Ia asztaloseny — — — K 6'80
- ugyanaz zsákvételénél — — — K 6'25

SZERELŐKNEK!

- Bőrtárcsa vízvezeték csaphoz
- 100 drb 1/2" csaphoz — — — K 4'80
- 100 drb 3/4" — — — K 6'80
- 100 drb 1" — — — K 9'60

Kereskedőknek megfelelő árengedmény!

Postán utánvét mellett.

Portó és csomagolás felszámításával. Gyors és pontos kiszolgálás.

STERN MIKLÓS
Nagyvárad, Zöldfa-utca 9. szám.

Mocsáry Sándor

törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és vízvezeték-szerelő, bronzműves, bádogos, lakatos, műszerész és galvanizáló. Írógép-, kerékpár-, grammofoonjavító és nikkelező.

Iroda és raktár: Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.
Ipartelep: Szent János-u. 22. Telefon 532

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon

NAGYVÁRAD, Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálloda épületében

Interurbán telefon: 11—53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszállítója.

Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrövidebb idő alatt elkészítetnek.

A Sajtó hölgybizottság

könyv és lapterjesztő vállalata: a Kossuth Lajos-utcai trafikban ajánlja könyveit és lapjait

Ne vásároljunk könyveket, mielőtt szét nem néztünk a Sajtó hölgybizottság

BIZOMÁNYI ÜZLETÉBEN

Támogassuk ezen új vállalatot!!!

NAGYVÁRAD VÁROS

VILLAMOS MŰVE

IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP: NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

Értesítjük a város t. közönségét, hogy villamos főzőedények, Wolfram és egyéb izzólámpák a legolcsóbb árbán kaphatók. Telefon rendelésre izzólámpák díjmentesen házhoz szállítatnak. Elvállalunk villamos világítási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat. **Csillárok**, 1/2 wattos izzólámpapótlók 2000 gyertyafényig. **Villamos motorok** nagy választékban kaphatók. Költségvetéseket díjmentesen készítünk.

A telep telefonja 514.

Főszerelő telefonja 55.

TÖRLESZTÉSES KÖLCSÖNÖKET

a legelőnyösebb feltételek mellett földbirtokokra és nagyvárad házakra a leggyorsabb lebonyolítással nyújt az

EGYESÜLT BANK ÉS TAKAREKPÉNZTÁR RT. NAGYVÁRADON

Autójárat a Félixfürdőbe!

Tudvalevőleg a szénhiány miatt a belényesi vonat — mely a fürdői közönséget hozza — napjában egyszer indul csak másnap reggel szállítja vissza az utasokat.

Hogy a fürdőbe jövő közönségnek ne kelljen lemaradnia a túlszűfolt vonatról és még aznap vissza is térhessen, Várddól a fürdőig, autójáratot rendeztem.

A husz személynél többet befogadó automból hétfő 12-től kezdve, reggelenként 8 órakor indul a Fekete Sas előtti állomásától az utasok számához mérten két óránként közlekedik. Kiránduló társaság részére a nap bármely időszakában rendelkezésre áll külön 100 K díjazás mellett.

Viteldij a Félixfürdőig 4 korona!

Fürdőbérlet.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6.

Előnyös összeköttéseink folytán abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy anuitásos és kamatozó jelzálogkölcsönöket

ugy földekre mint városi bérházakra 15—65 évi időtartamra a legelőnyösebb kamattétel mellett

minden árfolyam levonás nélkül készpénzben folyósítunk.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagy-Várad.